

Den 29. november 2018

ORIENTEREDE NOTAT TIL FOLKETINGETS MILJØ- OG FØDEVAREUDVALG

om Helsinkikommissionens (HELCOM's) anbefaling om rødlistede naturtyper

Resumé

Der skal på møde i HELCOM den 4. december 2018 tages stilling til HELCOM's anbefaling om beskyttelse af særligt truede naturtyper, de såkaldte rødlistede naturtyper. Anbefalingen, der ikke er juridisk bindende, indeholder en række henstillinger til medlemslandene, der blandt andet skal sikre, at der gennemføres en konsekvensvurdering af planer og projekter med henblik på at begrænse eller forbyde aktiviteter, der kan påvirke ødelægge eller skade de omfattede biotyper og biotopkomplekser. Idet der ikke er fuldt kendskab til udbredelse af rødlistede naturtyper i dansk farvand indeholder skøn af konsekvenserne af anbefalingen betydelig usikkerhed. Miljø- og Fødevarerministeriet vurderer, at Danmark på nuværende tidspunkt og med det nuværende kendskab til rødlistede naturtyper kan gennemføre anbefalingen gennem eksisterende tiltag.

Baggrund

Anbefalingen om rødlistede naturtyper omfatter en række truede havnaturtyper og forslag til, hvordan de skal beskyttes. Det overordnede formål med anbefalingen er at sikre en effektiv beskyttelse af rødlistede naturtyper i Østersøen. Anbefalingen erstatter en tidligere anbefaling om rødlistede naturtyper og udvider antallet af omfattede habitattyper.

Der forventes taget stilling til anbefalingen på møde i HELCOM den 4. december 2018.

Formål og indhold

Helsinkikommissionen (HELCOM) er en mellemstatslig kommission, som styrer og administrerer Helsinkikonventionen (Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area). HELCOM arbejder for beskyttelse af det maritime miljø i Østersøen. Kommissionens medlemmer er Danmark, Estland, EU, Finland, Tyskland, Letland, Litauen, Polen, Rusland og Sverige.

HELCOM's nye anbefaling omhandler beskyttelse af truede – såkaldte rødlistede - naturtyper. Disse opdeles i anbefalingen i biotoper og biotopkomplekser. Biotopkomplekserne svarer til habitatdirektivets marine habitattyper, mens biotoperne er specifikke naturtyper, hvoraf nogle, men langt fra alle, er omfattet af habitatdirektivet. Der er på HELCOM's rødliste 59 biotoper og 10 biotopkomplekser. Ifølge anbefalingen er det de truede, der særligt skal beskyttes. Der vurderes i Danmark at være 7 biotopkomplekser og cirka 7 biotoper der er blandt de mest truede . Anbefalingen omhandler også visse kystnære terrestriske naturtyper, men da disse ikke er truede i Danmark, er de ikke omfattet af anbefalingen for Danmarks vedkommende.

Anbefalingen indeholder særligt fire henstillinger:

1. Implementering i dansk lov

Medlemslandene skal inkorporere anbefalingen i national lovgivning eller via incitamenter, administrative foranstaltninger eller forhandlede aftaler. Bestemmelsen indebærer metodefrihed i forhold til, hvordan anbefalingen implementeres.

2. Miljøvurdering af nye projekter

Endvidere skal medlemslandene forbyde eller begrænse aktiviteter, der kan påvirke, ødelægge eller skade de rødlistede biotoper eller biotopkomplekser. Det gøres ved at sikre, at der etableres en VVM- eller lignende procedure (miljøvurdering) i forhold til nye projekter, der kan påvirke de rødlistede naturtyper. Således skal ansøger redegøre for, at rødlistede biotoper eller biotopkomplekser ikke påvirkes væsentligt af projektet. Projekter, som skader rødlistede biotoper og biotopkomplekser, kan kun gennemføres, hvis de er af væsentlig offentlig interesse, eller hvis negative virkninger kan afhjælpes.

Miljø- og Fødevarerministeriet vurderer, at gældende initiativer inden for Natura 2000-områderne og i regi af VVM kan være tilstrækkeligt til at leve op til anbefalingen. Hvis Danmark i forbindelse med kortlægning af havbunden finder ubeskyttede rødlistede naturtyper, kan supplerende initiativer overvejes.

3. Vurdering af behov for supplerende beskyttelsestiltag

Medlemslandene skal foretage en opgørelse af eksisterende og planlagte nationale eller regionale forvaltningstiltag for rødlistede biotoper og biotopkomplekser. På baggrund heraf skal medlemslandene i 2018 (forventes i praksis udsendt til efter anbefalingens vedtagelse) evaluere effektiviteten af disse tiltag og vurdere behovet for supplerende indsatser, som skal implementeres senest i 2021.

Der foretages ikke i dag en systematisk opgørelse af samtlige forvaltningstiltag, som kan bidrage til beskyttelsen af de rødliste biotoper og biotopkomplekser. Opgørelsen vil bestå af aktiviteter under vandrammedirektivet, habitatdirektivet og havstrategidirektivet, og det er vurderingen, at de relativt let vil kunne samles og evalueres.

Vurderes der at være behov for supplerende tiltag, kan det være en større opgave, der i princippet kan være omkostningstung for de pågældende erhverv der rammes. Omfanget af omkostninger og afholdelse heraf afhænger af hvilke initiativer, der måtte være behov for. Således har HELCOM vurderet, at hovedparten af biotoperne trues af eutrofiering og fiskeri. Indsatser under vandområdeplanerne adresserer allerede eutrofieringsproblematikken og er til fordel for alle biotoperne. Derudover er der allerede iværksat eller planlagt fiskeriregulering i Natura 2000-områder og i havstrategiområder, som vil beskytte en række af biotoperne.

Det vurderes således, at Danmark kan oplyste allerede eksisterende initiativer, og at der med nuværende kendskab til udbredelse af naturtyperne ikke skal iværksættes supplerende initiativer. Hvis der bliver behov for fremtidige tiltag på baggrund af fund af rødlistede naturtyper, kan disse håndteres som indsatser under havstrategidirektivet, ved væsentlige økonomiske konsekvenser forelægges det ØU på et tidligt stadie.

4. Kortlægning og overvågning

Anbefalingen indeholder endvidere punkter om henholdsvis kortlægning og overvågning af rødlistede biotoper og biotopkomplekser. Både kortlægning og overvågning skal gennemføres *om muligt*.

Danmark foretager allerede kortlægning af havbunden i regi af habitatdirektivet, havstrategidirektivet og indirekte i forbindelse med råstofindvinding. Da Danmark inden for Natura 2000-områder foretager kortlægning og identifikation af habitatdirektivets habitattyper, vil dette samtidig være en kortlægning af HELCOMs biotopkomplekser. Danmark kan uden store meromkostninger inddrage rødlistede

biotoper både inden for og uden for Natura 2000-områder i forbindelse med eksisterende kortlægninger for eksempel under havstrategidirektivet.

Der sker allerede i dag i overvågningsprogrammet en overvågning af visse naturtyper. Således overvåges alle biotopkomplekser i Natura 2000-områderne i det eksisterende overvågningsprogram, der også omfatter overvågning af en række af biotoperne. Visse biotoper overvåges desuden for Natura 2000-områderne i regi af vandrammedirektiv og havstrategidirektivet. En konsekvent overvågning af alle forekomster af rødlistede naturtyper kan i princippet medføre væsentligt øgede omkostninger. Det vurderes, at der kun er fem af de særligt truede rødlistede biotoper, som ikke overvåges i dag. Identificeres disse biotoper i dansk farvand kan de fem naturtyper ud fra et mål om minimumsimplementering overvåges for ca. 0,1 mio. kr. pr år, hvis hver naturtype skal overvåges et sted hvert 6. år.

Efterlevelse af anbefalingen i forhold nuværende regulering

Samlet vurderes det, at Danmark allerede i dag gør en indsats for en række biotoper og biotopkomplekser. Det vurderes dermed, at det ud fra en tilgang om minimumsimplementering og med nuværende kendskab til udbredelsen af de rødlistede naturtyper vil være tilstrækkeligt med eksisterende regulering. Anbefalingens hensigter ligger i et vist omfang i forlængelse af de forpligtelser og målsætninger, der findes under vandrammedirektivet og havstrategidirektivet om god miljøtilstand og under habitatdirektivet om at opnå gunstig bevaringsstatus. Anbefalingen vil kunne inddrages i forbindelse med arbejdet med opfyldelsen af disse forpligtelser.

Gældende dansk ret

Habitatdirektivet, havstrategidirektivet og vandrammedirektivet

Som beskrevet oven for er de omfattede biotopkomplekser og biotoptyper og anbefalingens henstillinger allerede omfattet af en række indsatser under habitatdirektivet, havstrategidirektiv og vandrammedirektivet.

Flere af de rødlistede naturtyper er omfattet af habitatdirektivets bilag I. Det er Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering, at en række af de i anbefalingen indeholdte henstillinger allerede i dag løftes i regi af habitatdirektivet. Alle biotopkomplekser er således omfattede af habitatdirektivet, mens dette også gælder for en mindre del af biotoperne.

Miljø- og Fødevarerministeriet vurderer, at gældende initiativer inden for Natura 2000-områderne og i regi af VVM vil være tilstrækkeligt til at leve op til anbefalingen. Hvis Danmark i forbindelse med kortlægning af havbunden finder ubeskyttede rødlistede naturtyper, kan supplerende initiativer overvejes.

Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Da anbefalingen ikke stiller krav om, at implementering skal ske ved lovgivning, og da en stor del af anbefalingens henstillinger løftes af eksisterende lovgivning, der implementerer habitatdirektivet og havstrategidirektivet forventes ingen lovgivningsmæssige konsekvenser i forbindelse med tilslutningen til anbefalingen.

Økonomiske konsekvenser

Miljø- og Fødevarerministeriet vurderer umiddelbart ikke, at tilslutning af anbefalingen vil have erhvervsøkonomiske eller statsfinansielle konsekvenser. Evt. statsfinansielle konsekvenser, herunder også evt. udgifter til kortlægning og overvågning vil som udgangspunkt afholdes inden for Miljø- og Fødevarerministeriets eksisterende ramme. Omkostninger til miljøvurdering afholdes af erhvervet og vil være upåvirket ved denne implementering af anbefalingen. Dog på nær eventuelle omkostninger til miljøvurderinger i forbindelse med muslingeerhverv, som Udenrigsministeriet afholder. Idet der ikke er fuldt kendskab til udbredelse af rødlistede naturtyper i dansk farvand indeholder skøn af konsekvenserne af anbefalingen betydelig usikkerhed.

Beskyttelsesniveauet og andre konsekvenser

Det overordnede formål med anbefalingen er at sikre en effektiv beskyttelse af rødlistede naturtyper i Østersøen. Eksisterende indsatser bidrager allerede til anbefalingens henstillinger. Nye fund af rødlistede naturtyper vil ikke nødvendigvis forhindre projekter, der er i konflikt med beskyttelseshensyn, idet man i den givne situation konkret vil vurdere muligheder for at tilpasse projektet, for eksempel ved at flytte en havvindmølle uden for naturtypens udbredelsesområde eller tilsvarende afværgeforanstaltninger.

Anbefalingens fulde hensigt og rækkevidde kunne potentielt være uforenelig med visse aktiviteter, der påvirker havbunden, såsom Forsvarets aktiviteter, råstofindvinding og muslingefiskeri. Anlægsprojekter, omfattet af gældende VVM-regler, er allerede i overensstemmelse med anbefalingen. I anbefalingen fremgår, at projekter af 'væsentlig samfundsmæssig interesse' er undtaget. Større projekter for eksempel broer, tunneler eller aktiviteter, der alene tjener forsvarsformål eller den nationale sikkerhed, vurderes derfor at kunne undtages.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være opbakning til anbefalingen blandt alle medlemslandene på mødet i HELCOM den 4. december 2018.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen finder, at man fra dansk side kan tilslutte sig anbefalingen, som hovedsagelig implementeres gennem eksisterende tiltag, og derudover vil kortlægning fremadrettet omfatte de rødlistede naturtyper.